

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izbaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7363, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Revolucija proti stroju

Iz Amerike, ki je tehnično najbolj napredna država na svetu, poročajo, da so prišli na senzacionalno idejo, ki si jo osvajajo industriji, obrtniki, strokovne organizacije in široke ljudske plasti: stroji naj umolknejo! Kdo je oče tej ideji, je težko dognati. Že je postala ljudska last in parola naših stiskanih dni, njeno očetovstvo pa si laste politiki, po drugih virih celo Ford ali Morgan, dva kralja industrije, če ne tiči za njo sam guverner Roosevelt, bodoči predsednik U. S. A.

Amerikanec je tipičen predstavitelj železnega dvajsetega stoletja, ki mu je stroj vtisnil svoj pečat. Amerikanec, otrok stroja, je sedaj prišel popolnoma pod njegovo kolesje. Zato tuhta in razmišlja, kako bi ga pripravil k molku; išče poti, da bi ga ubil in zopet sebe — človeka postavil na njegovo mesto. Mašina, še večerj blagoslovljena kot rešitelj, rednik in najpokornejši služabnik človeštva, se prikazuje danes kot nenasični moloh, kot strašni demon, ki jemlje človeku zadnji kosček kruha in ga poganja v smrt za lakoto. Ponižani in zaslužni se upirajo tiranskemu faraonu in ga hočejo uničiti, da zopet pomorejo človeku do dela in zaslužka. Revolucija proti stroju!

Naj mar zaradi strojnega industrijskega dela propade vse gospodarstvo? Ne!, odgovarja 50 milijonov stradalnih-brezposelnih. Ne!, odgovarja milijoni farmerjev, ki s svojimi glasovi odločajo volitve. Stroj je deželo zaslužil, postal je sam sebi namen. Proč z varčevanjem pri človeških delovnih močeh, proč z racionalizacijo, ki se razvija v nesluteno prokletstvo za delavne sloje, proč z vsem, kar človeku-delavcu odjemlje delo in kruh!

Amerikanci mislijo resno. Že se pojavljajo industrijski programi, katerih prva zahteva se glasi: Edo tedno do naslednje, da napravljajo človeško delo odveč in nepotrebno. Tovarniških strojev, ki sedaj teko, se ne sme več obnoviti! Dopuste naj se le stroji, ki vrše človeka nevredno in poniževalno delo. V Ameriki torej nastopa reakcija. Z istim blaznim tempom, kakor se je industrializacija započela, z isto ostrino se sedaj propagira nasprotni ekstrem. V zvezi z naraščajočo brezposelnostjo se uvaža po mnogih industrijskih obratih petdnevni delovni teden, ki naj združen s prepovedjo novih mašinskih instalacij zniža število nezaposlenih. Obstojajo predlogi, da se delavstvu nakažejo v okolici delavskih velenost mest zemljišča, da bo imel vsak svoj kos zemlje, ki ga bo obdeloval v prostem času. Delavec bi se na ta način zopet povrnil k zemlji in postal pol kmet in pol delavec...

Kako naj presojamo ta najnovejši socialni pojav v Ameriki? Ali gre za resen pokret, ki ima izglede na uspeh v bodočnosti, ali pa je ena tistih hitrih ameriških domislic, s katerimi od časa do časa Evropo preseneča novi svet?

Po vsem svetu, ne le v Ameriki, gleda delavec v stroju svojega sovražnika. Bilo je v začetku preteklega stoletja, ko so delavci instinktivno sluteli, bodoči tehnični razmah industrije, razbili prve stroje, ki so jim odvzeli kruh. Tik pred veliko revolucijo so francoske žene naprosile kralja, naj prepove tekstilne stroje, ki jemljejo pridnim predicam skromen domač zaslužek. Zmagal pa je vendarle stroj, zato ker je človek upal, da ga bo rešil sužnosti in prokletstva dela. Po enem stoletju pa človeštvo zopet prihaja do spoznanja, da je tehnika sicer nakopičila produkcijo do blaznih količin, a je s svojo silno proizvodno silo pahnila na cesto milijone delavstva in ga rešila ne le dela, ampak tudi — jela.

Mislimo, da je utopičen vsak poskus, ki bi hotel danes zavreti kolo tehničnega napredka in ga nazaj obrniti. Mimogrede omenimo, da smo na naš edeljski uvodnik »Kako omiliti brezposelnost«, dobili množico dopisov, ki so se strinjali v eni sodbi: ustavimo stroje, pa bo konec brezposelnosti! — Toda socialno prokletstvo naših dni ne leži toliko v tehniziranju in racionaliziranju proizvodnje kot take, temveč v enostranski usmerjenosti vsega industrijskega procesa, ki je šel le za dvigom proizvodnje. Socialno vprašanje, razdelitev dobrin, delavsko in mednarodno vprašanje in zlasti pametna organizacija industrijske namestitve in primeren propore med produkcijo in razdelitvijo pa je bila prepuščena golemu slučaju in slepemu egoizmu. Tudi tehnika bi morala stopiti v službo najvišjih ciljev človekove uspešnosti. Edino eno, kar je potrebno, bo moralo postati zopet podlaga za orieniacijo in vrednotenje gospodarskega dogajanja. Če se je proizvodnja racionalizirala, bi se morala tudi shumanizirati. Človek mora postati zopet gospodar stroja, ne pa njegov suženj.

Brez tega nujnega notranjega procesa, ki bo utisnil proizvodnji pečat človeške duše in človeškega dostojanstva, je tudi odvajanje delavca od strojev venkaj na polje, le bežen, minoidoček polkus. Dokler se stvari ne spremenijo v svojem bistvu, se s takim početjem problem le prestavlja iz industrijskih delavnic ven na polje. Kakor se je tehnizirala obrt v gigantsko industrijo, istotako se vsak čas more tehnizirati tudi poljedelstvo. Ali niso ravno boljševiski s svojimi kolhozi in sovkozi izrgali poljedelca iz njegove idilične tradicije in ga postavili sredi industrijske tehnike!

Boljševizem marsikomu imponira zaradi svojih državih zamisl. Toda najgloblja in osnovna slabost, zaradi katere se bo njegova stavba še mnogo preje zrušila kakor stari red, proti kateremu se bori, je buša prazna vera v golo materijo in konstrukcijo, je njegovo malikovanje tehnike, kateri je odvzel čar človekove osebnosti. Gmota, ki ni oplojena z duhovnostjo, zaslužni človeka, ker razveže v njem nižjo naravo, zlasti pa pohlep po uživanju in sebičnosti. Vse gigantske konstrukcije, ki jih grade boljševiki, jezovi in kanali, tehniziranje poljedelstva, dvig industrije, vse to bo brez priznanja duševnega primata služilo preje uničenju kakor podvigu boljše-

Mussolini upa na Hitlerja

Pred Grandijevim obiskom v Berlinu — Italija podpihuje hitlerjevce

Rim, 21. okt. Nemški poslanik von Schubert je neprestano v stiku s italijanskim zunanjim ministrstvom, da pripravi vse potrebno za Grandijev obisk v Berlinu. Kakor znano, je nemška vlada povabila v Berlin ne samo zunanjega ministra Grandija, temveč tudi ministrskega predsednika Mussolinija. Ta se je zahvalil za povabilo in pripomnil, da je odložil svoj obisk v Berlinu na poznejši čas, pač pa je zato dal nalog zunanjemu ministru Grandiju, da ga zastopa v Nemčiji. Mussolini, ki se iz varnostnih razlogov že več let ni podal v inozemstvo, je moral iz previdnosti v lepi obliki odkloniti nemško povabilo, v kolikor zadeva njegovo osebo.

Grandi prispe v Berlin prihodnjo nedeljo. Tukajšnji tisk z zadovoljstvom ugotavlja, da se bodo Brining in drugi ministri, ki so odšli na kratkoterminski dopust, do nedelje vrnili v Berlin in da bo Grandi sprejet v navzočnosti vseh članov nemške vlade. Fašistični listi, ki si bahavo omenjajo včerajšnjo izjavo češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša, da ni mogoče brez Nemčije, Francije in Italije ničesar trajnega ustvariti v Evropi, napišejo pomen Grandijevega obiska in ga izrabljajo v propagandistične namene pred italijansko javnostjo. V Berlinu pridejo na dnevni red ne samo razgovori o nemško-italijanskih odnosih, temveč tudi vprašanja, ki zanimajo ves svet. Obisku se pripisuje toliko večja važnost, ker bo Grandi kmalu po svojem povratku iz Berlina odpotoval v Washington.

Po najnovejših nastopih hitlerjevcev v nemškem parlamentu in na ulici gledajo fašisti s čedalje večjim zaupanjem na svoje idejne tovariše v Nemčiji. »Giornale d'Italia«, glasilo zunanjega ministrstva, napoveduje v najkrajšem času nove dogodke v Nemčiji, to se pravi, pohod hitlerjevcev v Berlin po vzoru fašistične »revolucije«, katere obletnica se bo praznovala 28. oktobra. »Giornale d'Italia« slavi Hitlerja in njegovo mladino, ki si je postavila za svoj ideal rešitve domovine. Hitlerjeva mladina predstavlja nove mlade sile, ki v deželi že povsem nadvladujejo politične skupine, za-

stopane v nemškem državnem zboru.

Značilno je, da se ta list, ki je znan po svojih zvezah z zunanjim ministrstvom, javno zavzema za Hitlerja in odločno zavrača trditve italijanskega publicista Curzio Malaparte, da ni Hitler nikak revolucionar, temveč oportunist, sam Mussolini-jeva karikatura, navaden odvjetnik, ki misli, da bo izvedel revolucijo z govori, vojaškimi paradami, grožnjami in parlamentarnim besedičenjem. Curzio Malaparte očita nadalje Hitlerju, da stavi svoje nade v volivni boj, namesto da bi organiziral vstajo. »Giornale d'Italia« nasprotno trdi, da niso te ugotovitve glede Hitlerja nikakor na mestu.

Najnovejši Hitlerjevi nastopi, ki nehoti vzbujajo spomin na krvavo dobo »skvadrizmac« v Italiji, očitno vzbujajo italijanskim fašistom nove nade na fašistični prevrat v Nemčiji, ki bi omogočil tesno sodelovanje med Italijo in Nemčijo v škodo Francije in njenih zaveznikov.

Francozi so nevoljni

Pariz, 21. okt. »Tempo« se bavi z izvajanjem rimskega »Giornale d'Italia« o Hitlerjevem pokretu. Pariški list vidi v teh izjavah javno podpihovanje političnih strasti, ki stremi za tem, da bi se v Nemčiji povzročili neredi in tako ustvarila ugodna tla za Hitlerjev naslek na vlado. To hujskanje, piše »Tempo«, je vredno toliko večje pozornosti, ker se vrši tik pred washingtonskimi razgovori. Hoover in Laval bosta obravnavala vprašanje razorožitve in svetovno gospodarsko krizo. Jasno je, da se v primeru, da Hitler zmaga, obudi zopet vojni duh v vsej Evropi, in za Francoja kakor tudi za mnogo drugih držav ne bo ostalo drugega, kakor da se zavarujejo in še bolj oborožijo. Na drugi strani bi Hitlerjeva revolucija vzmirla ves finančni svet. Tuji kapital bi takoj odtegnil svoje naložbe v Nemčiji, sledila bi katastrofa marke in finančni kaos, ki bi uničil vse Hooverjevo delo za obnovo svetovnega gospodarstva. Ako želi torej Italija v resnici razorožitev, kakor to sama trdi, ako hoče, da ji ameriški trud prinese tudi uspeh, ne more drugega želeti kakor polom nemške opozicije.

Jugoslavija najela 300 milijonov frankov posojila

Belgrad, 21. oktobra. AA. Finančni minister dr. Djordje Djurić je podpisal v Parizu pogodbo o kreditu v znesku 300.000.000 francoskih frankov. Kredit je državi že na razpolago pri Narodni banki.

Posojilo v tem znesku tvori izpopolnitev finančnega načrta, ki je bil sestavljen za popolno ureditev naših državnih financ. Na podlagi tega načrta je bil znižan proračun izdatkov za približno eno milijardo dinarjev, državni dohodki pa povečani za kakih 300.000.000 dinarjev. S temi

ukrepi, izvršenimi v prejšnjih dveh mesecih, je bil državni proračun ponovno uravnotežen. Prvotni proračun so morali izpremeniti zaradi dogodkov v svetovnem in v domačem gospodarstvu.

Že s temi ukrepi se je naša država uvrstila med one države, ki v današnjih razmerah lahko ohranijo ravnotežje med svojimi dohodki in izdatki. Naš napor, ki smo ga v tem pogledu storili, je bil od kompetentnih finančnih činiteljev v inozemstvu pravilno ocenjen.

Zakon o zaščiti španske republike

Načrt delavske kontrole nad podjetji

Madrid, 21. okt. AA. Predsednik vlade Azana je prečital v parlamentu zakonski načrt o zaščiti republike. V načrtu se navajajo dejanja, ki jih je smatrati, da so naperjena proti republikli, kakor na primer prigovarjanje k neposlušnosti, širjenje lažljivih vesti, prigovarjanje k izvršitvi nasilnih dejanj bodisi iz verskih, političnih ali socialnih razlogov, žalitve proti državnim ustanovam, hvaljenje monarhističnega režima, uporaba monarhističnih znakov, objavljanje stavk, ki niso javljene osem dni v naprej, objavljanje stavk iz razlogov, ki nimajo nobenih zvez z delom in ki niso bili predloženi razsodišču itd. Kot sankcije za prestopke je predviden izgon krivcev za gotov čas. V zakonu je dana velika noč notranjemu ministru, ki med drugim lahko zabrani shode in zapre klube.

Nato je minister za delo prečital zakonski načrt, s katerim se daje delavcem pravica kontrole nad upravo podjetij, v katerih delajo. Na podlagi tega zakona se ustanavljajo odbori v podjetjih, ki imajo več ko 50 delavcev. Ti odbori bodo sodelovali pri upravi podjetja. Kmetijskih podjetij se ta zakon ne tiče. Odbore bo treba vprašati za svet o priliki odreditve cen. Kontrolirali bodo disciplinske zadeve proti krivcem. Odbori bodo tudi proučevali možnost povečanja delavskih dnevnih in vprašanje udeležbe delavcev pri dobičku podjetij. Delavci bodo na pod-

lagi tega zakona imeli pravico kontrolirati bilanco podjetja in njegovo računovodstvo.

Železniška stavka se širi

Madrid, 21. okt. Ž. Železniška stavka v Andaluziji in Maladi se vedno bolj širi in grozi, da se razširi na vso Španijo. Izvršni odbor španskih železničarjev je sklenil, da se izvede glasovanje med vsemi železničarskimi organizacijami, ali naj bi se stavka razširila na vso državo ali ne.

Tedeschini ostane na svojem mestu

Madrid, 21. okt. Ž. Papeški nuncij Tedeschini je imel danes zjutraj ponovno konferenco z zunanjim ministrom Lerrouxom o sedanjem položaju cerkve v Španiji. V dobropoučenih krogih se mišlja, da je nuncij sporočil ministru, da je sveta Stolica odredila, da ostane še nadalje zastopnik Va-

Nemški upi

Berlin, 21. okt. Glavni predmet razgovorov v diplomatskih krogih je napovedani prihod italijanskega zunanjega ministra v Berlinu. Nemški poslanik v Rimu von Schubert se je več dni mudil v Berlinu v tej zadevi. V nemških političnih krogih pripisujejo obisku tem večjo važnost, ker se bo Grandi takoj po povratku iz Nemčije podal na pot v Ameriko. Tukaj namreč upajo, da bo Grandi odnesel iz Nemčije vtis, da je nemško gospodarstvo neobhodno potrebno nujne pomoči in da se bo v tem smislu tudi zavezal za Nemčijo v Washingtonu; dopovedal bo Hooverju, da je potrebna energična akcija v prid Nemčiji, ako se hoče preprečiti svetovni gospodarski polom. To priliko bodo Nemci tudi porabili, da se pritožijo Grandiju radi najnovejšega 15% povišanja italijanskih carin, ki je hudo zadelo nemški izvoz.

Berlin, 21. okt. AA. Nemški veleposlanik v Rimu je izročil italijanski vladi noto nemške vlade o italijanski carinski tarifi, ki je bila nedavno tega izpremenjena. Kakor je znano, je italijanska vlada tedaj uvedla poleg obstoječe carinske takse od težine blaga še posebno 15% carinsko doklado od vrednosti blaga. Ta doklada je bila uvedena za niz carinskih postavk. Te doklade so hudo zadelo uvoz nemških proizvodov v Italijo. Zato bo to vprašanje po vsej podobi tudi na dnevnem redu razgovorov, ki bodo v Berlinu o priliki obiska italijanskega ministra za zunanje zadeve Grandija.

Za varnost italijanske delegacije

Berlin, 21. okt. tg. Za obisk italijanskega zunanjega ministra Grandija v Berlinu se vrše velike priprave v hotelu »Esplanader«, kjer je rezerviran velik apartament za Grandija in njegovo spremstvo, ločen od drugih hotelskih prostorov. Italijanska vlada skrbi za lastnimi detektivi za varnost Grandija in njegove soproge. Od nemške meje dalje bo varstvo prevzela tudi nemška državna policija. Grandija bodo varovali pred vsakim nadlegovanjem.

likana pri španski vladi. Minister Lerroux je izjavil časnikarjem, da bo španska vlada vedno tolerirala cerkev.

Madrid, 21. okt. Ž. Zunanji minister Lerroux je ponovno sprejel apostolskega nuncija Tedeschinija ter na sestanku z njim proučil položaj katoliške cerkve v Španiji. Tedeschini je izjavil, da po naredbi, ki jo je dobil iz Vatikana, ostane na svojem dosedanjem mestu. Vatikan bo proučil deklaracijo španske vlade o politiki, katero namerava voditi napram katoliški cerkvi, ter šele potem zavzeti svoje stališče.

Iz prometne službe

Belgrad, 21. oktobra. I. V prometni službi so premešeni: Janez Česen, administrativni uradnik 9 skupine iz postaje Ljubljana na postajo Rakek Ivan Škrjanc, uradnik 8 skupine iz postaje Tezno na postajo Maribor, Josip Dolenc, uradniški pripravnik iz postaje v Brezicah na postajo v Tezno, Hinko Gunčar, pomožni prometnik 10 skupine iz postaje Dobrava-Vintgar na postajo Sava, Josip Lavrič, prometni uradnik 8 skupine in šef postaje v Velenju za šefa postaje v Škofji Loki, Franc Brandtner, prometni uradnik 8 skupine in šef postaje v Rogški Slatini, za šefa postaje v Videm-Krško, Stanislav Bavšek, pomožni prometnik 10 skupine iz postaje Brezovica na postajo Dobrava-Vintgar.

Važna odredba avstrijske vlade

Belgrad, 21. oktobra. I. Avstrijska vlada je z ozirom na novo uredbo o devizah in na podlagi protokola P na mednarodni konferenci za prevoz blaga po železnicah, toka 2 in 3 prepovedala pošiljati pošiljke iz inozemstva, če so te pošiljke obremenjene z naplaci. Radi tega bo v bodoče železniška postaja sprejemala vse pošiljke (ekspresne, brzovozne, tovarne) edinole, če bodo neobremenjene. Ta odredba stopi takoj v veljavo.

Na potovanjih,
pri sportu in igri

NIVEA -CREME
-OLJE

Ker vsebujeta Nivea-Creme in Nivea-Olje Eucerit, ki je soroden koži in ki ga nima nobeno drugo sredstvo za gojitev kože, prepojiata kožo globoko in popolnoma ter jo okrepiata in hranita. Tako varujete svojo kožo pred vremenskimi nepravilnostmi, Vaša politostane mladostno sveža in mehka. Dobili boste zelo zdrav, sijajno porjavel videz, kakršnega imajo sportniki.

Nivea-Creme: Din 5,00—22,00. Nivea-Olje: Din 25,00, 35,00

Jugosl. P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor

Pretrsljiva spomenica španskih jezuitov

Nočejo privilegijev, temveč samo pravice - Za svoje preganjance bodo molili

Pariz, 21. okt. Šele zdaj, ko je v španski ustavodajni skupščini že padla odločitev o jezuitskem redu, je prišla v javnost zgodovinska spomenica, ki so jo poslali španski jezuiti ustavodajni skupščini dne 12. oktobra.

Spomenica zagotavlja cortese, da so jezuiti kakor ostala španska duhovščina po navodilih sv. stolice priznali republiko in da so pripravljene postaviti novemu režimu na razpolago svoje sodelovanje v prid miru in napredka španskega naroda. Spomenica pobija hujškanje proti jezuitskemu redu, ki stremi za tem, da se Jezusovi družbi, ki je v vseh civiliziranih državah priznana kot pravna ustanova, ugrabi vse pravice.

»Mi smo Španci in ljubimo svojo domovino in zato se nečemo odpovedati pravic, ki jih zakon priznava španskim državljanom. Člani smo spoštovanja vrednih ustanov in naši starši se niso odpovedali pravic, da smejo braniti pravice svojih sinov in svojih otrok. Nedavno so odposlanci naših staršev posredovali pri vladi za nas in s tem je bil podan dokaz, da nismo presekali vezi s svojimi starši.

Mi smo jezuiti in kot takšni pripadamo korporaciji, ki je v posebno tesni zvezi s Španijo. Čeprav je razširjena po vsem svetu, Španec je bil njen ustanovitelj, Španci so bili njeni najslavnejši člani, španska je njena govorina in tesno z go-

dovino Španije in njenih kolonij. Družena zgodovina njenega obstanka v štirih stoletjih. Po pravici se torej imenuje Jezusova družba španska ustanova. In v teku zadnjih petdesetih let so španski jezuiti s svojim delovanjem na verskem, kulturnem in dobrodelnem področju svoje pravice in svoje dolžnosti španski družbi pomnožili. Naše hiše in naše delavnice so plod naše varčnosti in osebnega postrzovanja ter darov dobrodelnih ljudi in družb, ki so s svojim premoženjem ustanovili kulturne in druge institucije ter jih zaupali nam. Ti ustanovitelji imajo pravico, zahtevati od oblasti, da spoštujejo njihovo voljo in da se te ustanove ohranijo namenu, s katerim so bile ustanovljene. Mi vsi in družba zahtevamo, da se ohrani naša lastninska pravica in uporaba lastnine v dovoljenih mejah.

Glede presoje svojega verskega, kulturnega in dobrodelnega delovanja prepustimo jezuiti polno svobodo cortesom.

Nadalje ostro obsoja spomenico škovanje in neutemeljene obdolžitve jezuitov, ki se ponavljajo že stoletja; ne da bi mogli dokazati polni konkretni dokazi za krivdo jezuitskega reda. Delovanje jezuitskega reda je javno. O tem govorijo stotine obiskovalcev njihovih šol in udeležencev njihovih duhovnih vaj, poslušalcev njihovega pridiga in predavanj ter članov njihovih organizacij. In če kdo misli, da so te priče pristranske, naj vpraša za

imenne naše nasprotnike. Mi samo zahtevamo dokaz za te obdolžitve proti nam in z dokazi naj naši nasprotniki nastopijo proti nam pred sodiščem. Vzeti Jezusovi družbi pravno osebnost, oropati jo lastninske pravice, razpustiti jo, ugrabiti njeno premoženje in izgnati jo iz države, to so kazni, ki se smejo naložiti edino na podlagi dokazanih in najtežjih pregreškov, ki jih more sploh zagrešiti taka korporacija.

Ob zaključku ugotavlja spomenica, da jezuitski red uspešno deluje v vseh civiliziranih državah z najrazličnejšimi vladami, naj si bodo to republike ali monarhije, ne da bi te države kakorkoli ovirale njihovo delovanje. Jezusova družba, kakor tudi katoliška cerkev, je povsem indiferentna namram vladnih formam. In prav v največji in najbolj demokratiški republiki na svetu, to je v Združenih državah, javnost pozdravlja delovanje Jezusove družbe in pošilja v njene šole okoli 60.000 dijakov.

V podkrepitev svojih izjavanj prilagaja jezuiti posebne statistične podatke. V zaključku poudarja spomenica, da ne zahteva jezuitski red nikakih privilegijev zase, temveč samo tiste pravice, ki jih uživajo druge ustanove in drugi državljani, in ako bodo radi trepetali hujškanja izgnani iz države, bodo odpustili svojim nasprotnikom in zanje rabilili ter pokorno zapustili državo in ji ostali zvesti.

Laval v New Yorku

New York, 21. okt. AA. Ille de France bo prišel v New Yorku noč, to je za nekaj ur prej, nego po voznem redu. Sprejemni odbor pripravlja predsedniku francoske vlade Lavalu navdušen sprejem.

Italijanski primanjkljaj

Rim, 21. okt. Obračun finančnega ministrstva za pretekli mesec izkazuje 912 milijonov primanjkljaja, to je okoli 400 milijonov več, kakor je znašal primanjkljaj 31. avgusta tega leta. Notranji dolgovi znašajo 92.172 milijonov. Denarni obtok je padel za 164 milijonov na 14.481 milijonov.

Piccard pride v Belgrad

Budimpešta, 21. okt. Z. Danes je dopotoval v Budimpešto profesor Piccard, ki bo imel danes zvečer javno predavanje v glasbenem zavodu o rezultatu svojega poleta v stratosfero. Piccard bo nato obiskal še vsa večja mesta v Evropi in na Balkanu, kjer bo imel predavanja.

V Subotici otvorjena nemška ljudska šola

Subotica, 21. okt. Z. Banska uprava v Novem Sadu je postavila štirinacionalno komisijo, ki bo pričela jutri z vpisovanjem nemških otrok v nemško ljudsko šolo, ki je bila otvorjena v Subotici z dovoljenjem prosv. ministrstva. Šola bo izročena namenu prihodnji teden.

Belgrajske vesti

Belgrad, 21. oktobra. 1. Na predlog pravosodnega ministrstva in predsednika ministrskega sveta ter ministra notranjih del je razrešen dolžnost člana vrhovnega zakonodajnega sveta Ivan Vesjenjak, minister v pok.

Belgrad, 21. oktobra. 1. Iz moškega na žensko učiteljsko v Ljubljani je bil premeščen Mirko Mesojedec, učitelj na moškem učiteljsko v Ljubljani.

Avtomobilska nezgoda

Celje, 20. oktobra.

Danes se je zgodila pred palačo Ljudske posojilnice avtomobilska nezgoda, ki bi imela skoro za posledico smrt mladega fantja. Drogenik Viktor, 21 letni elektromonter, doma od Sv. Florijana pri Rogatcu, je šel na omenjenem križišču čez cesto, hoteč stopiti v trgovino g. Misljeja, da bi si kupil rokavice. V tem trenutku pa privozila od dveh strani dva avtomobila, od katerih eden je po izjavi drugega avtomobilista vozil gotovo čez 60 km. Drogenik je prišel tako med oba avtomobila, da ga je prvi, ki je tako hitro vozil, udaril in ga vrgel na drugi avto, ki ga je vozil g. Stiger. Avto g. Stigerja ga je vrgel nazaj proti onemu avtomobilu. G. Stiger je svoj avto takoj ustavil in naložil Drogenika ter ga odpeljal v bolnišnico. Drogenik je močno poškodovan po desni strani gornjega telesa in po levi roki. Prvi avto pa se sploh ni zmenil za Drogenika, temveč se je z nezmanjšano hitrostjo peljal naprej. K sreči pa si je g. Stiger zapomnil številko in še nekatere druge priče tako, da ne bo ušel kazni. Dobro pa bi bilo, ko bi se namestil na križišču, kjer se je zgodila nesreča, kakšen stražnik za ureditev prometa, ker ni na tem vogalu skoro nič manjši promet kakor na vogalu Kralja Petra ceste in Prešernove ulice.

Posiljke za Hercegovino in južno Dalmacijo. Zbornica za TOI opozarja vse poslovne kroge, ki pošiljajo blago v Hercegovino in južno Dalmacijo po železnici, da mora glasom odloka Generalne direkcije železniške uprave računati po ceni s 1. novembra t. l. vozne cene za relacijo preko Raštelice in Bradine (Ivan-Pređor) na osnovi oddaljenosti, ki so objavljene v Daljinarju od 1. januarja 1931. Dosedanje vozne cene za relacijo južno od stanice Raštelica se torej znižajo za oddaljenost 9 km.

Za balkansko Zvezo

Zanimiva izvajanja jugoslovanskega delegata

Carigrad, 21. okt. 1. Danes dopoldne se je pričela druga balkanska konferenca. Na današnji seji je imel naš delegat dr. Zivko Topalović izjavo in važen referat, iz katerega posnemamo sledeče:

Prva balkanska konferenca je prinesla dve resoluciji političnega značaja, ena o osnovah, na katerih mora biti balkanska zveza, druga pa o političnih merah za ustvaritev balkanske zveze. V prvi se kot cilj zveze poudarja, da mora biti ista ustanovljena v svrhu konsolidacije miru med neodvisnimi nacionalnimi državami na Balkanu. Kot politične ukrepe za organizacijo balkanske zveze je konferenca predložila: 1. da se ministri zunanjih zadev balkanskih držav sestanejo redno vsako leto v enem izmed mest teh držav v cilju, da izmenjajo stališče o tem, kako bi najbolje zagotovili mir med njihovimi narodi. V to svrhu ustanovljen odbor bi moral izdelati projekt balkanskega pakta in podati poročilo o svojem delu narodni konferenci v Carigradu. Prva konferenca je postavila samo glavno podlago tega pakta, in ta je sledeča: 1. postavitev vojne izven zakona, 2. reševanje mirnim potom vseh sporov, kateri bi mogli nastati med balkanskimi narodi, 3. vzajemna pomoč v slučaju, da se prekršijo obveze in da ena država drugi ne napove vojne. Poseben odbor, katerega imenovanja sta odredila konferenca in svet konference, se na žalost ni mogel sestati, da bi vzel v pretes vprašanje o podlagah pakta. Toda to vprašanje mora na vsak način priti pred plenarno konferenco. To vprašanje mora biti v obliki že sistemiziranega in s paragrafi določenega projekta pakta ali pa v obliki resolucije, v kateri se poudarja ideja za ustvaritev medsebojne pomoči in sodelovanja.

Takoj se nam vrne vprašanje, kakšen mora biti splošen značaj balkanskega pakta. Ali naj bo ta pakt podoben mnogostevilnim drugim mednarodnim pogodbam, v katerih dve ali več držav uradno med seboj proceduro za izravnanje sporov in nič drugega. Ti državni ostanke popolnoma neodvisni in svobodni, kar se tiče izvajanja svoje nacionalne politike, in želita le izključiti vojno kot sredstvo za rešitev eventualnih sporov. Toda mogoča je še ena vrsta paktov, kateri imajo aktiven značaj, ki predstavljajo neko vrsto aktivne zveze, ali vsaj težijo k ustvaritvi take zveze. S takimi pogodbami stojijo posamezne države v trajnem stiku in izvajajo svojo nacionalno politiko sistematično, pri tem pa pazijo, da ne pride do medsebojnega nesoglasja. Pri takih

paktih mora obstajati nek organ za stalno sodelovanje, za enostavno izenačenje stališč in interesov, da se onemogoči spor.

Vse naše simpatije veljajo paktu aktivnega značaja. To brez dvoma odgovarja tudi duhu in cilju same balkanske konference. Mi želimo, da si ustvarimo zvezo. Do te zveze želimo, da pridemo s skrajnim in sistematičnim delom za konsolidacijo miru med balkanskimi narodi. Mi hočemo najti priliko za sporazum, priliko za sodelovanje in da tako z aktivnim delom pomnožimo elemente naš skupne civilizacije. Taka zveza samostojnih držav se mora končno preurediti v eno samo zvezno državo.

Da to dosežemo, mora biti predviden trajen organ za sodelovanje z veliko uradno avtoriteto kakor je to pri Zvezi narodov svet, ali v paktu Male antante vsakoletni sestanki zunanjih ministrov. Če prva balkanska konferenca je poudarila željo za vsakoletni seznanek zunanjih ministrov balkanskih držav. To je zelo koristna politična manifestacija. Toda če bi bila s samim paktom predvidena ustanova za trajanje medbloka kolaboracije, potem bi moralo biti telo sestavljeno iz pooblaščenih delegatov poedinih držav, kateri bi se večkrat na leto sestajali z namenom, da se tako pride k vzajemnemu sodelovanju in k ureditvi skupnega izenačenja našega notranjega ekonomskega, kulturnega in socialnega razvoja. Logično je in ne neodhodno potrebno, da bodo organi balkanske zveze v stalni zvezi z organi Zveze narodov. Toda v tem ni treba iti predaleč. Če se hoče doseči naša višja naloga, ni dovoljna samo obranitev miru, ampak ustvaritev boljše ekonomske, kulturne in politične zajednice ustvaritev zveze in težnja, da vsa sporna vprašanja sami med seboj uredimo in da bo tudi naš medbalkanski organ tako popoln, da mora v vseh sporih najti pravičen izhod. Principižno je treba težiti za čim večjo kompetenco balkanskega uradnega organa. S sodelovanjem delegatov in mednarodnih institucij bi se temu organu dvignila potrebna avtoriteta. Mi torej želimo zvezo, sodelovanje z institucijami držav, želimo delo v njih duhu, toda istočasno želimo, da vsi organi balkanskega pakta in balkanske zveze nosijo balkanski značaj. Tega načela se bomo mi držali tudi pri nadaljnjem razlaganju, katere ustanove bi bilo treba ustanoviti za rešitev onih sporov, interesov ali stališč, ki bi se v bodoče pojavili.

Vprašanje brezposelnosti

V našem nedeljskem članku 18. t. m. smo v uvodnem članku »Kako omiliti brezposelnost« slavi nekaj predlogov k ozdravljenju velikega socialnega zla našega časa. Na omenjeni članek smo sprejeli takoj več glasov od naših čitateljev, ki kažejo, kako javnost premotrova pereči socialni problem. Radi važnosti predmeta jih takoj nekaj objavimo in bomo — ako se jih oglasi še več — izvedli o vprašanju brezposelnosti neke vrste anketo, ki ulegne služiti merodajnim čimteljem kot informacija o razpoloženju in mišljenju prizadetih krogov. P. n. občinstvo prošimo seveda le za svarne in resne prispevke.

K Vašemu članku »Kako omiliti brezposelnost« in katerega dajejo na javno diskusijo, dovolite mi, prošim, g. urednik kot Vašemu naročniku ter inercitno par besed.

Vaši predlogi so vsi in vsega upoštevanja vredni; vendar pa je bil pozabljen najvažnejši in na katerega se žalibog niso kdo spomnil, je pa take važnosti, da je brez tega omilitve brezposelnosti naravnost nemogoče. To je potreba, da se kupujejo domači proizvodi. (Ne mislim pa pod tem tudi kartelina, ki stremijo samo po izžemanju ljudstva).

Najbolj žalostno je to, da večji del državnega uslužbenstva (torej listi del ljudi, ki so plačani iz naših davkov) je najbolj zagrižen odjemalec tuje blaga. Industrijsko delavstvo, katero tudi toži o brezposelnosti in slabih plačah, pa tudi ni dosti boljše. Vprašanje katerekoli domače podjetje, pa besle dobili isti odgovor.

Da je država prepovedala zaposlitev tujih moči v naših podjetjih, je popolnoma na mestu in ta zapoved naj se strogo izvaja. A če je prepovedala to, naj zapove tudi svojim nameščencem, da kupujejo domače ne pa tuje blago.

Ako bodo naša domača podjetja polno zaposlena, ne bo samo manj brezposelnih, temveč bo celo primanjkovalo delovnih moči; kadar pa česa primanjkuje, tedaj je treba iskati in če se nekaj dbe, tedaj se temu cena dviga.

Vsi domači podjetniki bomo veseli, ako nam bo dana možnost, da svojemu delavstvu plače povlačimo in ga plačamo za njegov trud pošteno in vredno njegovega dela. Dokler pa samo kupuje in uporno zabija tuje blago, od domačih podjetij pa zahteva je kruh, naj nikar ne toži o slabih plačah in brezposelnosti, katero si usilvarja sam. F. S.

II.

Vterajšnjemu uvodnemu članku »Slovenec radi omilitja brezposelnosti, kateremu ni odrekli stvarnosti, bi k prvi točki, katere se mene najbolj tiče, pripomnil ozi. poudaril sledeče:

Predvsem poudarjam pod normalnimi življenjskimi pogoji, kajli povprečnemu bravcu je stvar sicer na prvi pogled povsem opravičena zahteva, da se reducirajo vse omežene ženske delovne moči. Pogledimo si stvar natančneje:

Uslužbena žena s svojimi dohodki družini le omogočuje primernejezi eksistenco, saj je itak znano, da večina moških danes ne prejema zmernih zahtevam odgovarjajočih stalnih prejemkov; velikih prihrankov in ustvarjanja kapitala si dani tudi pri dvojnem zaslužku ni mogoče misliti, vsled česar v tem slučaju ne more biti govora o antisocialnosti.

Razen tega je treba poudariti splošno negotovost in neustalnost v vseh poklicih; gospodarska kriza in nastale razmere povsem onemogočujejo računati s stalnimi dohodki, ki so glavni predpogoji obstoja cele družine. Družini reduciranege ozi. odpuščenege moža, kateri je žena v takim slučaju omogočevala vsaj skromen obstoj, je še čez noč odvzeta edina možnost eksistence in palnjena je v nedolgodno revščino. Mož je brezposeln, žena — preje zaposlena — je istakotno brez dohodkov. Kdo bo družini pomagal? Izredne razmere zahtevajo izrednih ukrepov za omogočenje eksistence.

Predvsem naj se skuša ustvariti normalne razmere glede stalnosti službe in višine zaslužka ter točno določiti pojem »normalnih življenjskih razmer«; vsi alični predlogi, brez točnih določenih pojmov, le vzpodbujajo do nezadostno premišljenih ukrepov.

Nasprotno naj se pa poleg drugih potrebnih redukcij znižajo horendni, neprimerno veliki dohodki vodilnega uradništva nekaterih podjetij in ustanov ter onemogoči kopčenje raznih mest in služb v eni roki, katerih je posamezni dohodki večkrat presegajo visok mnogokratnik celega dvojnegega zaslužka.

Eden, katerega žena služi.

Na večja romunska banka pod državno kontrolo

Bukarešt, 21. okt. 1. Vlada je izdala uradno poročilo, da bo največja romunska banka Marmaroș, Blanc & Comp. stavljena pod državno kontrolo. O stanju te največje banke so krožile zadnje dni zelo vznemirljive vesti, ki so izzvale veliko razburjenje v finančnih krogih. Finančni minister Argetoianu in guverner Narodne banke Manolescu sta bila že predvčerajšnjem pri kralju v Sinaji, kjer sta poročala o stanju te banke in o ukrepih, ki bi jih bilo treba podvzeti, da se prepreči večji potresi romunskega gospodarstva. Upravni odbor romunske Narodne banke je imel včeraj ves dan sejo, na kateri je razpravljalo o ukrepih, ki bi jih bilo treba podvzeti, da se banka iz sedanjega težkega položaja

pravočasno reši. Seji je prisostvoval tudi finančni minister Argetoianu. Ze v teku dneva se je zvedelo, da bo Narodna banka intervenirala in stavila potrebna sredstva na razpolago, da bo banka lahko še v naprej vršila svoje posle brez vsakih težkoč. Vest o sklepu Narodne banke se je razširila z veliko naglico in napravila v finančnih krogih najboljše vtis.

Pariz, 21. okt. 1. Šef romunske liberalne stranke in bivši zunanji minister Duca je prišel danes s svojo soprogo v Pariz. Tukaj ostane nekaj tednov, nakar nadaljuje pot v London. V Parizu bo imel Duca sestanek z raznimi voditelji francoske politike, financ in gospodarstva.

Velika korupcijska afera na Madžarskem

Sei policije obdolžen velikih goljufij

Budimpešta, 21. oktobra. Z. Na sodnem stolu se je pred štirimi dnevi pričela razprava proti Kazimiru Vaya, vrhovnemu šefu celokupne madžarske policije, nadalje proti njegovemu svaku Gezi Halazija, inž. Liedtkeju in nekaterim načelnikom ministrstva za socialno politiko, ki so obtoženi radi goljufije, zlorabe, ponarejanja javnih dokumentov, podkupovanja in drugih deliktov v službeni dolžnosti. Obtožujejo se radi tega, ker so ob priliki graditve novih orožniških in policijskih postaj po vsej Madžarski vršili goljufije na škodo države v svojo korist. Šel te tope je bil dr. Vay, ki je zdaj na položaju pomočnika ministra notranjih del in najvišji policijski častnik. On je odobril načrte in račune za zgraditve orožniških in policijskih postaj ter je preko svojega svaka epjel velike denarne zneske od onih podjetnikov, ki so gradili poslopja. Koncesijo za zgraditve teh postaj pa je dobil lahko le oni stavbenik, ki je položil pri njem oziroma pri njegovem svaku določene zneske. Stavbeniki so seveda dobivali denar nazaj od države, ker so pač toliko več zaračunali za izvršitev del. Država je bila na ta način oškodovana za čez 100 milijonov pengőjev. Danes

je bilo končano zaslisevanje obtožencev, ki vsi zanikajo krivdo ter pravijo, da so nedolžni in da jim je vest čista. Dr. Vay je priznal samo to, da je sprejel denar od svojega svaka kot posojilo. Na drugi strani pa jih težko obremenjujejo priče, posebno pa še dr. Vaya. Neki detektiv je izpovedal na policiji, da je policijski kapetan, ki je izvršil preiskavo pri dr. Vayu, našel pri njem mnogo kompromitiranih pism in spisov, ki jih ni hotel zapleniti, temveč je vse uničil ter rekel, da je to bolje, če ne pride v javnost. Danes se je pričelo zaslisevanje priči, ki jih je okrog 100, tako da bo razprava trajala ves ceden. Obsodba v tej največji korupcijski aferi v Madžarski se pričakuje z velikim zanimanjem in bo najbrže padla v začetku tekočega tedna.

Boj med francoskimi in amer. bankirji

New York, 21. okt. tg. Newyorške banke so soglasno odklonile zahtevo francoske narodne banke, da se zviša obrestna mera za njihove vloge. Izjavili so, da je francoska grožnja, da bo Francija če se ji to ne dovoli, odpoklicala iz Amerike ogromne vsote, neizvedljiva in da bi bil učinek za Francijo ravno tako škodljiv kakor za Združene države. Francoska narodna banka pa kljub temu spreminja svoje depozite v vrednosti z nižjim kursom dolarja in v veliki meri nakupuje v New Yorku bančne akcije. Razne odredbe, s katerimi hočejo Združene države priti v okom oddaji zlata, so že začele učinkovati, tako v prvi vrsti zvišanje diskontne mere in pogajanja s francosko narodno banko. Odpošiljanje zlata iz Amerike se je bistveno zmanjšalo. Tako se je v tork za inozemstvo vkrvalo zlata samo za 7.9 milj. dolarjev, v ponedeljek pa za 2.11 milj. dolarjev. V resnici pa je bilo izvoženega večeraj zlata samo za 0.654 milj. dolarjev v Francijo, za 0.415 milj. dolarjev za Švico in 0.11 milj. dolarjev za Holandsko. Tudi na dolarjskem terminskem trgu je prišlo do bistvene olajšave.

Pednevni tednik v Nemčiji

Wilhelmshafen, 21. okt. AA. V nekih obratih tokanjše ladjedelnice so uvedli 40 urni delovni teden, da s tem omeje odpuste delavcev.

Volitve v Franciji

Pariz, 21. oktobra. AA. »Matin« prinaša vest, da se bodo parlamentarne volitve v Franciji vršile 17. in 25. aprila prihodnje leto.

Dunajska vremenska napoved. Ponoči in jutraj alana, podnevi hladno vreme, v severnih Alpah morda ponekod padavine. Trajno jasno vreme ni gotovo.